

۶۸ بیمار در طول یک سال گذشته در تبریز، پیوند مغز استخوان شده‌اند

با وجود محدودیت‌هایی که شیوع بیماری کرونا ایجاد کرد، در سال گذشته ۶۸ بیمار در مرکز پیوند مغز استخوان تبریز پیوند شده‌اند

رئیس بخش پیوند مغز استخوان بیمارستان امام رضا (ع) تبریز و فوق تخصص خون و انکولوژی گفت: با وجود محدودیت‌هایی که شیوع بیماری کرونا ایجاد کرد، در سال گذشته ۶۸ بیمار در مرکز پیوند مغز استخوان تبریز پیوند شده‌اند که ۱۴ مورد آن، از نوع پیوند آلوژن بوده است.

دکتر بابک نجاتی در گفت و گو با ایسنا با بیان این مطلب اظهار کرد: بخش پیوند مغز استخوان تبریز در مرکز آموزشی درمانی شهید قاضی این شهر از سال ۹۴ افتتاح شده و خوشبختانه با حمایت‌های دانشگاه علوم پزشکی تبریز، تمامی انواع پیوندهای مغز استخوان از نوع سازگار و نیمه سازگار و سخت‌ترین نوع پیوندها با موفقیت بالا در این مرکز انجام می‌شود.

وی افزود: این مرکز علاوه بر بیماران آذربایجان شرقی، پاسخگوی نیازهای بیماران شمال غرب کشور شامل استان‌های اردبیل، ارومیه، استان‌های زنجان و قزوین نیز است. وی گفت: در ابتدا در این مرکز فقط پیوند اتولوگ انجام می‌شد و به تدریج پیوند آلوژن نیز در مرکز پیوند مغز استخوان انجام شد، سیستم HLA نیز به دنبال انجام پیوند، برای جستجوی افراد سازگار و نیمه سازگار و فامیل و غیر فامیل راه اندازی شد.

نجاتی از تداوم عمل پیوند مغز استخوان در شرایط کرونایی خبر داد و خاطرنشان کرد: تمامی شش تخت موجود در مرکز پیوند مغز استخوان بیمارستان شهید قاضی تبریز پر بوده و بیماران در لیست انتظار و آماده پیوند هستند. انجام پیوند عمل پیوند مغز و استخوان هم برای دانشگاه علوم پزشکی تبریز و هم برای بیماران مزایای بسیاری دارد. وی افزود: قبل از افتتاح بخش پیوند مغز استخوان بیماران ما مجبور به مراجعه به تهران و سپری کردن اوقات زیادی در آن شهر و ماندن در چادرها بودند. اکنون میزان مرگ و میر و عود بیماری در استان ما نیز با استانداردهای سطح کشور برابری می‌کند.

ضرورت تجهیز کردن هر چه بیشتر بخش پیوند مغز استخوان تبریز

نجاتی در ادامه بر ضرورت تجهیز کردن هر چه بیشتر بخش پیوند مغز استخوان تبریز تأکید کرد.

وی با بیان اینکه پیوند مغز استخوان زمانی انجام می‌شود که مغز استخوان فرد بر اثر بیماری، ناسالم شده و سلول‌های ناسالمی می‌سازد، اظهار کرد: قبل از انجام پیوند مغز استخوان با استفاده از دارو تلاش می‌شود جلوی ساخت سلول‌های ناسالم گرفته شده و سپس با تزریق سلول‌های بنیادی سالم به مغز استخوان یا خون محیطی، سیستم دفاعی و سیستم هماتوپوئیتیک سالمی برای بیمار ایجاد شود که قابلیت تولید سلول‌های سالم و تازه را داشته باشد.

انواع پیوند مغز استخوان

وی با بیان اینکه پیوند مغز استخوان به چند نوع تقسیم می‌شود، گفت: در روش اتولوگ از سلول‌های بنیادی خود بیمار برای پیوند استفاده می‌شود. روش آلوژن به حالتی گفته می‌شود که سلول‌های بنیادی فرد دیگری برای پیوند به بیمار مورد استفاده قرار می‌گیرند.

این فوق تخصص خون و انکولوژی با اشاره به بیماری‌هایی که می‌توان برای درمان آن‌ها از روش پیوند مغز استخوان استفاده کرد، افزود: روش پیوند مغز استخوان هم در بیماری‌های بدخیم و هم در بیماری‌های غیر بدخیم استفاده می‌شود.

وی افزود: انواع سرطان‌های خون مانند لوسمی، میلو مالتیپل، لنفوم و تعدادی از سرطان‌ها مانند سرطان‌های ژنیتال یا بیضه‌ها و سارکوم یوئینگ از جمله بیماری‌های بدخیمی هستند که از روش پیوند مغز استخوان برای درمان آن‌ها استفاده می‌کنیم.

وی اضافه کرد: بیماران مبتلا به بیماری‌های ذخیره‌ای مانند گوشه، تالاسمی و آنمی داسی شکل و آنمی آپلاستیک نیز حتماً نیازمند پیوند مغز استخوان هستند، در غیر این صورت در طول زمان از بین خواهند رفت.

فوق تخصص خون و آنکولوژی خاطرنشان کرد: برخی بیماری‌ها مانند مولتیپل اسکلروزیس یا بیماری MS نیز یک بیماری نورولوژیک بوده و وارد حیطه پیوند شده‌اند.

وی با بیان اینکه درصد موفقیت عمل پیوند مغز استخوان به عوامل متعددی بستگی دارد، اظهار کرد: نوع پیوند، نوع و مرحله بیماری، سن و جنس بیمار، وجود بیماری‌های دیگر، وضعیت ارگان‌های بدن مانند کلیه‌ها، کبد، قلب و ریه در موفقیت عمل پیوند مغز استخوان موثر هستند.

وی گفت: در مجموع درصد موفقیت پیوند مغز استخوان در بدترین بیماران مانند بیماران مبتلا به حادترین سرطان‌های خون ۵۰ الی ۶۰ درصد است.

وی با اشاره به اینکه در درمان برخی از بیماری‌ها از پیوند آلوژن و در درمان تعدادی دیگر از بیماری‌ها از روش اتولوگ استفاده می‌شود، افزود: پیوند مغز استخوان آلوژنیک، علاج قطعی بیماری‌های بدخیم خونی، بیماری‌های ذخیره‌ای و سندروم‌های نقص ایمنی که بیشتر در کودکان دیده می‌شوند، بیماری‌هایی مانند میلو فیروز، CML که تکثیر مغز استخوان در آن روی می‌دهد، است.

[S.E 6/24/2020, 13:18] وی گفت: دهنده در روش پیوند مغز استخوان آلوژنیک ممکن است از اعضای فامیل و یا غیر فامیل باشد. در جستجوی اولیه آنتی ژن گلیبول سفید انسانی (Human leukocyte antigen) که دارای دو کلاس یک و دو است را جست و جو می‌کنیم.

نجاتی اضافه کرد: بررسی سازگاری یا HLA را ابتدا در بین اعضای خانواده جست و جو کرده و در صورت ناسازگاری، به سراغ سایر افراد دیگر می‌رویم و از طریق شبکه‌ای که به این منظور تشکیل شده است، می‌توان HLA سازگار را در بین ایرانیان و حتی غیر ایرانی آن نیز جستجو کرد.

وی افزود: اگر سیستم ژنتیکی بیمار در این شبکه موجود نباشد، تنها راه چاره‌ای که برای ما باقی می‌ماند، استفاده از روش پیوند مغز استخوان نیمه سازگار است.

وی ادامه داد: به دلیل شباهت ۵۰ درصدی ژن های بیمار با خواهر یا برادرش، روش نیمه سازگار یا هاپلو (haploidentical) می تواند بر روی هر فردی که خواهر و یا برادر داشته باشد، اجرا شود.

این فوق تخصص خون و انکولوژی خاطرنشان کرد: روش نیمه سازگار امیدی برای افرادی است که به هر نحوی می توانند در صورت داشتن خواهر یا برادر با استفاده از سلول های بنیادی آن ها پیوند شوند، این روش بسیار پیشرفته است.

او اظهار کرد: در این روش علاوه بر واکنش نشان دادن ژن های فرد گیرنده علیه ژن های فرد دهنده، سیستم دفاعی فرد دهنده نیز به سیستم دفاعی فرد گیرنده حمله می کند.

وی گفت: با استفاده از داروها و تکنیک های مختلف می توان واکنش ها را کنترل و سیستم دفاعی فرد را تا حدی تعدیل کرد.

تجربه موفق انجام پیوند هاپلو یا نیمه سازگار در تبریز

نجاتی با اشاره به تجربه موفق انجام پیوند هاپلو یا نیمه سازگار در تبریز، اظهار کرد: این عمل بر روی یک خانم ۲۲ ساله مبتلا به سرطان حاد خون یا سرطان حاد میلوئیدی خون انجام شد، بیماری این خانم، شش ماه پس از انجام شیمی درمانی عود کرده بود و تنها راه درمان او پیوند مغز استخوان بود.

وی اظهار کرد: به دلیل نبود دهنده مناسب چه در بین اعضای فامیل و در بین اعضای غیر فامیل مجبور به استفاده از روش هاپلو و یا نیمه سازگار در این خانم شدیم و پیوند هاپلو را با استفاده از سلول های بنیادی خواهر وی که نیمه سازگار بود، انجام دادیم.

وی بیان کرد: با وجود خطرناک بودن این روش، حال این بیمار با وجود گذشت ۹ ماه از انجام پیوند مساعد بوده و داروهایی را که به منظور تعدیل سیستم ایمنی و واکنش های بیمار استفاده می کردیم را قطع کرده و آماده انجام دومین پیوندها پلو می شویم.